

Scientific Journal of SCIENTIFIC PROGRESS

ISSN: 2181-1601

ACCEPTANCE AREAS OF THE JOURNAL

- mathematics, physics, informatics;
- chemistry, ecology, geography;
- advances in biology and medicine;
- history, law, aesthetics;
- philology and language teaching;
- physical education and sports;
- music, art and culture;
- philosophy, logic and sociology;
- technical sciences, architecture and economic
- pedagogy, psychology, defectology

2022/II

VOLUME #3
ISSUE #2

www.scientificprogress.uz

SCIENTIFIC PROGRESS

Scientific Journal

VOLUME #3, ISSUE #2, FEBRUARY 2022

ISSN: 2181-1601

UZBEKISTAN

EDITOR-IN-CHIEF
UMID KHODJAMKULOV

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

EDITORIAL BOARD

BOBIR BEGLIY

Academic, Doctor of Technical Sciences, Professor
Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

SHAFOAT NAMAZOV

Academic, Doctor of Chemical Sciences, Professor
Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

NASIR GANKIRHIDAIY

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor
International Islamic University Malaysia

GULJIBAN NURSIDIYA

Doctor of Philosophy, Professor

National University of Kazakhstan named after Al-Farabi

IRHOJIM HAKKULOV

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

KHAYATULLA ISANOV

Doctor of Technical Sciences, Professor

Andijan State University

RAKHMON FARMONOV

Doctor of Historical Sciences, Professor

University of World Economy and Diplomacy

RAKHMATULLA BERMIRZAEV

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

MARKSUD ASADOV

Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow

Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

GULCHERRA GAFFAROVA

Doctor of Philosophy, Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

SHAKHLO HODIROVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

KULDOSH PARDAEV

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi

KHULBARGAN MAVLONOV

Doctor of Biological Sciences, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

DILNAVOZ YUSUPOVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi

SIBIHA DUNYAROVA

Doctor of Philosophy, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

MARAT SULTONOV

Doctor of Chemical Sciences, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

SAYTULLA BOBBOEV

Doctor of Biological Sciences, Associate Professor

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulughbek

ATANAZAR SEYTNAZAROV

Doctor of Technical Sciences, Associate Professor

Academy of Sciences of Uzbekistan

MIRZOALI KHUDYBERGANOV

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulughbek

ZUKHRA YAKHSHEVA

Doctor of Chemical Sciences, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

OYBEK HAYTTOV

Doctor of Psychological Sciences, Associate Professor

Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan

SHUKHURATKHON IMYAMINOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulughbek

ABDISHUKUR SIDIQAROV

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

MUKADDAS ABDURAKHMANOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulughbek

BERDIYOR SAPAROV

Doctor of Philosophy in Philosophy, Associate Professor

Chirchik Higher School of Tank Command-Engineering

OTABEK NASIROV

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

EDITORIAL BOARD

HABIBULLA AHADKULOV

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor
Northern University of Malaysia

AIDHA DAVLATOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

KULANSH TULENTAEVA

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

National University of Kazakhstan named after Al-Farabi

MAVLUBA BAKHIMSHINOVA

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor

University of South Kazakhstan named after Makhmud Avast

SURAYYO USHINKULOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

SIBIHA ABDULAJLOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

SIRDIYAKHON UTANOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow

Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

OLIM ISHONOV

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor

Bukhara State Medical Institute

NOHRA KHOLIKOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

ULUGBER MINGBIEV

Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

Izra'ili regional Center for Retraining and Advanced Training of Public Educators

BAKHODIR MUMINOV

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Tashkent State Agrarian University

NOHRA SHAYTOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Izra'ili State Pedagogical Institute named after Abdulla Qodir

SHOHISTA SAMAROVA

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

JUMMAGUL ABDURAKHIMONOVA

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

SOFIYA DUMAYEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Tashkent Regional Center for Retraining and Advanced Training of Public Educators

SILFAR JURAEVA

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

NAVBAHOB UMAROVA

Doctor of Philosophy in Psychology, Associate Professor

Uzbek State University of Physical Culture and Sports

MAVLUBA TILAKOVA

Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

Izra'ili Regional Center for Retraining and Advanced Training of Public Educators

FURKAT RAJAROV

Doctor of Philosophy in Geography, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

ILHOMDIN ASLANOV

Doctor of Philosophy in Geography, Associate Professor

Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Engineers

SAMARIDHIN KORAEV

Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

MARINA KOSBERGENOVA

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulughbek

SHASHIRU RAKHON DARMONOVA

Doctor of Philosophy in History, Senior Research Fellow

Academy of Sciences of Uzbekistan

SULAYMON HAYDAROV

Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi

DILFUZA AKABBEKHOJAEVA

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

University of World Economy and Diplomacy

БУХОРО НИКОХ ТҮЙИ КЎШИКЛАРИНИНГ ТЎПЛАНИШИ ВА ЎРГАНИЛИШИГА ДӨИР БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР

Гавхар Яхшибоевна Шербекова

Бухоро давлат университети таянч докторанти

АННОТАЦИЯ

Аждодларимизнинг ўзга олам, бошқа дунё ҳақидаги қадимий-мифологик тасаввур-тушунчалари ва турли диний-этикодий қарашлари замирида шаклланиб, ўзига хос бадиий-тадрийжий тақомилга эришган ўзбек тўй маросими фольклори контекстида Бухоро никоҳ тўйи маросимига алоқадор фольклор намуналари халқ ижодкорлиги ва бадиҳагўйлигининг ўзига хос намуналари сифатида яхлит тизимни ташкил қилади ва алоҳида ўрни тутати. Тўй кўшиқларининг тарихий-мансий асосларини, эпик тафаккур билан боғлиқ тараккиётини, ўзига хос бадиий оламини, жанрий таркиби ва табиатини, регионал ижро хусусиятларини этнофольклористик жиҳатдан аниқлаш жуда муҳимдир. Ушбу мақолада Бухоро никоҳ тўйи кўшиқларининг тўпланиши ва локал хусусиятлардан келиб чиққан ҳолда ўрганилишига дөир баъзи мулоҳазалар билдириб ўтилган.

Калит сўзлар: жанр, образ, локал хусусиятлар, тўплаш, ўрганиш, никоҳ тўйи маросими, этнофольклористика, мифологик дунёқараш.

Қиринш. Бухоро никоҳ тўйи маросими фольклорида шу халқнинг миллий, диний-ахлоқий, фалсафий дунёқарашни, маънавий-руҳий дунёси, ўзига хос урф-одатлари тарихий дунёқараш маҳсули сифатида акс этади. Уларнинг шаклланишида аждодларимизнинг мифологик дунёқарашни ҳам катта таъсир кўрсатганини инкор қилиб бўлмайди. Хуллас, мифологик, фалсафий, тарихий дунёқараш маҳсули бўлган тўй маросими фольклори мифологик тафаккурнинг поэтик тафаккурга кўчиш тамойилларини ойдинлаштириш учун муҳим манба вазифасини ўтай олади. Асосий мотиви турмуш, оила қуриш, йиғитлар эр ҳолатига, қизлар аёлик оламга ўтишини, шу жараёнда уларда юз берадиган руҳий эврилишларни тоҳ кўтаришни, тоҳ дардди ҳолатда қайд этишига қаратилган никоҳ маросими кўшиқлари ҳар бир даврда кишилик маданияти, диний-этикодий қарашларига кўра ўзига хос тарзда тараккий тошиб келган. Кейинги даврларда оммавий маданият таъсирида уларни сунъий замонавийлаштиришга, миллий замирдан узоклаштиришга уриниш ҳолатлари ҳам учрайди. Бунинг натижасида эса тўй маросими билан боғлиқ айрим урф-одатлар мазмунида янгиланишлар пайдо бўлди. Айримлари эскилик саркити сифатида қамситилди,

нописанд қилинди, унутилди. Баъзилари ҳаддан ташқари қулғили ҳолатларга солиб қўйилди.

Айтиш керакки, Бухоро никоҳ тўйи фольклори бўйича ҳалигача яхлит бир тўплам тузиб чоп этилмаган. Ҳолбуки, Д.Ўраева ёзганидек: “Ҳар қандай фольклор асарининг илмий жиҳатдан мукаммал ўрганилиши кўпроқ унинг тўпланиши ва нашр этилиши масаласи билан чамбарчас боғлиқ”. Бу эса унга алоқадор поэтик жанрларнинг кўламини, жанрий хилма-хиллигини тўлиқ тасаввур этишни мураккаблаштиради. Бухоро никоҳ тўйи фольклори ўзига хос бўлиб, унинг таркибини ташкил этувчи ҳар хил бетакрор, анъанавий жанрлар мавжудки, агар уларнинг генезиси очилса, бадний-композицион ва лингвопоэтик хусусиятлари аниқланса, фольклоршунослигимизда ўзбек никоҳ тўйи республикаимизнинг турли вилоятларида турлича ўтказилиши ва ҳар хил расм-русмларга бойлигини, ҳар бир удум ўз мазмунига мос кўшиқ орқали ташкил қилинишини англашга хизмат қилади.

Муҳокама ва натижалар. Бухоро никоҳ тўйи фольклорига алоқадор кўшиқлар жуда кўп бўлиб, уларнинг ҳар бири ўз келиб чиқиш тарихига, ижро ўрни, пайти, мақсади, вазифаси, ижрочиларига эгаллиги жиҳатидан ўзаро фарқланиб туради. Улар халқ ижодкорлиги ва бадиҳагўйлигининг ўзига хос бадний-эстетик шакли сифатида ижтимоий-этнографик моҳиятга ҳам эга.

Бухоро никоҳ тўйи фольклорининг поэтик хусусиятларини, унга алоқадор жанрларнинг халқ оғзаки бадний ижодидаги бошқа жанрлар билан муносабатини, бутунги ва келажакдаги тақдир масаласини ўрганиш унинг ўзбек халқ шеърини орасида ва таракқиётида тутган ўрнини белгилашга ёрдам беради.

Ўзбек тўй маросими фольклорининг жанрий таркиби, генезиси, баднийи масаласи фольклоршунослар томонидан махсус тадқиқ этилмаган бўлса-да, М.Алавия, Т.Мирзаев, Б.Саримсоқов, О.Сафаров, М.Жўраев ва бошқаларнинг маросим ва кўшиқ поэтикасига доир тадқиқотлари ва илмий мақолаларида бу ҳақда айрим мулоҳазалар учрайди.

Ўзбек тўй кўшиқларини тўплаш иши ўтган асрнинг бошларида йўлга қўйилган. Лекин ўзбек фольклоршунослигида тўй кўшиқларини илмий жиҳатдан ўрганиш фақат ўтган асрнинг 50-йиллари охириларидан бошланди. 1926 йилдан халқ кўшиқларини тўплашга ва ўрганишга киришган, лекин ўз тадқиқотларини, асосан, урушдан кейинги йилларда эълон қила бошлаган Музайяна Алавия 1959 йилда нашр қилдирган «Ўзбек халқ кўшиқлари» китобида кўшиқ жанрининг табиатини тадқиқ қилар экан, бошқа турдаги халқ кўшиқлари каторида тўй кўшиқларининг кўшиб намуналарини илк бор чоп эттиришга эришди.¹ Шундан

¹ Алавия М. Ўзбек халқ кўшиқлари. - Т.: ЎзФА нашриёти, 1959.

сўнг олима 1974 йилда эълон қилган «Ўзбек халқ маросим кўшиқлари» монографиясида тўй кўшиқларининг айрим жанрий белгиларини кўрсатиб берди.²

Уч томлик «Ўзбек фольклори очерклари»нинг биринчи томида келтирилган «Маросим фольклори» бобида тўй маросими фольклори Б.Саримсоқов томонидан ҳам тадқиқ этилган³. Шунингдек, яна унинг «Мотам ёр-ёрлари хақида»ги мақоласи⁴, О.Сафаровнинг тўй кўшиқлари хусусидаги⁵, Т.Мирзаевнинг лапарлар, М.Жўраевнинг тўй кўшиқлари тўғрисидаги⁶ илмий маълумотлари бу жиҳатдан эътиборлидир.

Ўзбек фольклоршунослигида Бухоро никоҳ тўйи фольклорининг жанрий таркиби, таснифоти, унга алоқадор жанрларнинг табиати, келиб чиқиш асослари, бадияти, образлар таркиби, асосий мотивлари, метрик қурилиши, лингвопоэтик хусусиятлари, такдир каби муаммолар хали ўз муайян ечимини топган эмас. Лекин кейинги йилларда бу масалаларга қизиқиш бир қадар ортганлигини алоҳида эътироф этиш мумкин.

Ўзбек этнографларидан Г.Гафуров, Б.Х.Кармишева, У.Қорабоев, М.Сатторов, А.Ашировлар халқимизнинг тўй маросими удумлари, ўзига хос этик қарашлари, ижтимоий турмуш билан боғлиқлиги ва унга алоқадор тадбирлар масаласига муносабат билдирадилар⁷.

Тўй маросими фольклори намуналарини ёзиб олиш XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларидан бошланган. Бу ишни дастлаб айрим жонқуяр кишилар, зиёлилар, кўпроқ илмий ташкилот ёки уюшмалар амалга ошира бошлаган. Таниқли фольклоршунос М.Алавия «Ўзбек халқ ижоди» сериясида нашрга тайёрлаган «Оқ олма, қизил олма» тўпламида мисра (1972), С.Рўзимбоев билан ҳамкорликда тартиб берган «Совет даври халқ кўшиқлари» тўпламида мисра (1984) тўй кўшиқларини нашр қилдириди. Шу сериядаги «Гулёр» номли Фарғона халқ кўшиқлари тўпламида мисра (нашрга тайёрловчи Ҳ.Раззоқов, 1967) йнги ва йўқловлар чоп этилган.

Шунингдек, яна фольклоршунос О.Собиров тўплаб, нашрга ҳозирлаган «Келиной кўшиқлари» (1981) тўпламидан сатр, М.Обидова чоп эттирган «Тафаккур чечаклари» (1982) тўпламидан мисра тўй кўшиқлари ўрин олган.

² Алавия М. Ўзбек халқ маросим кўшиқлари. - Т.: Фан, 1974. - 140-151-бетлар.

³ Саримсоқов Б. Мотам маросими фольклори // Ўзбек фольклори очерклари. Уч томлик. 1-том. - Т.: Фан, 1988. - 208-223-бетлар.

⁴ Саримсоқов Б. Мотам ёр-ёрлари хақида // Ўзбек тили ва адабиёти. - 1983. - 5-сон. - Б. 29-33.

⁵ Сафаров О. Болаларни аркаловчи ўзбек халқ кўшиқлари. - Т.: Фан, 1983. - 16-бет.

⁶ Наирўз йўқлови // Наирўз (Наирўз билан боғлиқ кўшиқлар, афсоналар, ояллар ва примлар). Тулуғчилик. Т.Мирзаев ва М.Жўраев. - Т.: Фан, 1992. - 31-бет.

⁷ Гафуров Г. Удумларда-халқ қалби. - Т.: Ёш гвардия, 1986. - 171-186-бетлар; Кармишева Б.Х. Архаичская символика в потребально-поминальной обрядности узбеков Ферганы // Древние обряды, верования и культы народов Средней Азии. - М.: Наука, 1986. - С.139-181; Қорабоев У. Ўзбекистон байрамлари. - Т.: Ўқитувчи, 1991. - 172-175-бетлар; Сатторов М. Ўзбек удумлари. - Т.: Фан, 1993. - 207-216 бетлар; Насриддинов К. Ўзбек дафи ва тақия маросимлари. - Т.: Халқ мероси, 1996; Аширов А. «Авестода» мерос маросимлари. - Т.: Халқ мероси, 2001; Рузиева М. Посмертная траурная одежда узбеков г.Ташкента // Костюм народов Средней Азии. - М.: Наука, 1979.

Булардан ташқари, Ж.Эшонқулов ва И.Абдурахмоновлар тузган «Асрларга тенгдош кўшиқлар» номли урф-одат ва маросимларимизга доир кўшиқлар мажмуасида ҳамда Т.Ғозибоев ва А.Собировлар Наманганда нашрдан чиқарган «Наманган халқ оғзаки бадий ижоди намуналари» (1993) тўпламида ... сатр тўй кўшиқлари келтирилган.

Бухоро тўй кўшиқларини тўплаб оммалаштиришда О.Сафаров, Д.Ўраева ва Д.Ражабовларнинг хизматлари катта бўлди. О.Сафаровнинг “Тўй муборак, ёр-ёр” тўпламида 108 мисра тўй кўшиқлари нашр қилинган.

2004 йил Бухорода чоп этилган «Бўлардан учган газал-ай» (тўпловчи ва нашрга тайёрловчилар О.Сафаров ва Д.Ўраева) китобида мотам ёр-ёрлари ва мотам йўқловлари чоп этирилган.

Тўй маросими кенг камровли ҳодиса бўлиб, унга алоқадор поэтик намуналарнинг мазмун-моҳиятини чуқур идрок этиш учун фольклор тарихидан ташқари тўй маросими билан боғлиқ урф-одатларни, расм-русумларни, уларнинг тарихий тараққиётини ҳам чуқур билишга тўғри келади. Уни археология, этнография, фольклор, тарих, мусиқа бўйича билимларга таяниб ўрганиш маъқулдир. Шундагина уларнинг асл моҳиятини тўлиқ ёритиш ва англаш мумкин бўлади.

Тўй кўшиқларининг тарихий-мансий асосларини, эник тафаккур билан боғлиқ тараққиётини, ўзига хос бадий оламини, жанрий таркиби ва табиатини, регионал ижро хусусиятларини этнофольклористик жиҳатдан аниқлаш жуда муҳимдир.

Бошқалар каби Бухоро никоҳ тўйи ҳам ўз тузилиши, ўтказилиш мақсади, вазифаси, ўрни, тарзи, иштирокчиларига кўра муайян яхлит тизимни ҳосил қилади ва маълум ички гуруҳларни ташкил этади. Жумладан, киз овлаш, совчилик, нон сийдирди, фотиҳа, раҳ жанон, никоҳ, келин узатиш, келин келди, чимилдик тутди, чимилдикка киритиш, жой солди, юз очди, сар шўён, келин салом, жой йиғди ва бошқалар шулар сирасига киради. Уларнинг ҳар бири никоҳ тўйининг муайян бир одати билан боғланиши жиҳатидан алоҳидалик касб этади.

Бухоро фольклорида шундай жанрлар ёки кўшиқлар мавжудки, уларнинг ижроси республикамизнинг бошқа ҳудудларида яшовчи аҳоли ўртасида кузатилмайди. “Ёр-ёр, ёрони”, “Ишимма” каби кўшиқлар шулар жумласидандир. Бинобарин, М.Жўраев “Ой олдидан бир юлдуз” тўпламида “Ёр-ёр, ёрони” кўшиқларидан намуналар берар экан, у ҳақда: “Бухоро вилоятининг Қоракўл, Олот туманларида, Туркменистон Республикасининг Фороб туманида ўтказиладиган никоҳ тўйи маросими фольклорида мавжуддир” деб кўрсатади.⁸

⁸ Ой олдидан бир юлдуз. Ўзбек халқ маросим кўшиқлари / Тўплаб, нашрга тайёрловчи, кўриш сўзи ва иттиҳор муаллифи М.Жўраев. – Т.: Ғ.Ғудом номидagi Адабиёт ва санъат нашриёти, 2000. 102-бет.

Бухоро никоҳ тўйи маросимига алоқадор кўшиқлар таркибида “Дейди-ё”, “Дугона, дугона дейман” лапарлари, ёр-ёрлар, етим келин-куёвга айтыладиган ёр-ёрлар, ўланлар, “Ёр-ёр, ёроне”, “Хуш келибсиз” кўшиқлари, келин саломлар, “Тул баъзи термалари ҳам ижро қилинади.

Жуда узок даврлар мобайнида вужудга келиб, баъзан эса айрим ўзгаришларга учраб, то ҳозиргача яшаб келаётган тўй кўшиқлари турмушга узатилаётган киз, уйланаётган йигит, келин олаётган кайнона ва кайнота, янги олаётган кайнесингил ёки кайниука, неварга ёки чевара келин кўриб қувонаётган кайинбува ёки кайинбувилар руҳиятидаги турли-туман ўзгаришларни бадний ифода этади. Шунинг учун уларда вокелик ифодаси гоҳ мунгли, гоҳ хурсандчилик билан алмашиб туради. Бунда куёв томон руҳиятини ифодаловчи кўшиқлар кўтаринки кайфиятда бўлиши табиий. Чунки уларда кўпайини юз беради. Келин хонадонидан эса бир инсоннинг орадан кетиши худди мотамдагидек тушқун руҳиятни, гам-ташвиш, шубҳа-гумонни уйғотади. Шунинг учун уларда ҳатто ака ҳам синглиси учун гам чеккани, хавотирланиши, иккиланиши сезилади:

Шилдир-шилдир камшига

Сирғам тушди, ёр-ёр.

Синалмаган жойларга,

Синглим тушди, ёр-ёр.

Никоҳ тўйи билан боғлиқ ҳар бир жанр ушбу жараённинг маълум бир томонини, аниқ бир босқичини ўзида ифодалаб ифодалаб келади.

Ўзбек фольклоршунослигида никоҳ тўйи маросими фольклори намуналарининг бирмунча ёзиб олинаётганлиги ва уларни назарий йўналишда ўрганишининг кучайгани, поэтик ҳодисаларининг тадқиқоти долзарблашгани, уларни йигиш, нашр қилиш ишлари бир қадар жонлангани жанрий таркиби таснифотини амалга ошириш имконини кенгайтирган.

Хулоса. Ёр-ёрлар, келинсаломлар, саломномалар, келин ўтирсин, куёв ўтирсин, хуш келдингиз, мухаммаслар Бухоро никоҳ тўйи фольклорининг катта қисмини ташкил этади. Уларнинг ҳар бири алоҳида-алоҳида, мустакил жанрлар сифатида яшаб келмоқда. Бунинг учун улардан ҳар бирининг энг муҳим жиҳатлари, доимий, барқарор белгилари, никоҳ маросими жараёнидаги ҳаётий вазифаси, гоҳий мазмуни, ижро ўрни ва вақти, ижрочилари таркиби асос бўлиб хизмат қилади.

Номи кўрсатилган кўшиқ турлари Бухоро никоҳ тўйи маросимида муайян ўрин тутини, вазифадорлиги, маълум ижро босқичига эгаллиги, мавзу доираси, кўпинча профессионал ижрога мослашганлиги, эпитувчилар гуруҳига мўлжалланганлиги, оила қурниш муносабати, келинни узатишда қуйланиши, ижро усули, йиглоқи оҳанги билан ўзига ҳослик касб этади.

REFERENCES

1. Алавия М. Ўзбек халқ кўшиқлари. - Т.: Ўз ФА нашриёти, 1959.
2. Алавия М. Ўзбек халқ маросим кўшиқлари. - Т.: Фан, 1974. - 140-151-бетлар.
3. Саримсоқов Б. Мотам ёр-ёрлари хақида // Ўзбек тили ва адабиёти. – 1983. - 5-сон. – Б. 29-33.
4. Гафуров Ғ. Удумларда-халқ қалби. - Т.: Ёш гвардия, 1986.
5. Ой олдида бир юлдуз. Ўзбек халқ маросим кўшиқлари / Тўплаб, напрга тайёрловчи, кириш сўзи ва изохлар муаллифи М.Жўраев. – Т.: Ғ.Ғулум номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2000, 102-бет.
6. Yakhshibaevna S. G. Artistic Expression of Bukhara Wedding Customs in Ceremonial Songs //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 141-145.
7. Yakhshibaevna S. G. Some Features of the Language of Bukhara Wedding Songs //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 146-151.
8. Sherbekova G. ARTISTIC REFLECTION OF THE REGIONAL FLORA FAUNA IN BUKHARA WEDDING SONGS //НАУКА, ОБРАЗОВАНИЕ, ИННОВАЦИИ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ. – 2021. – С. 127-129.
9. Yakhshibaevna S. G. Composition of Genres of Bukhara Wedding Folklore //European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630). – 2021. – Т. 12. – С. 447-452.
10. Шербекова Г. Я., Бафоева Н. А., Нурова Ю. У. Особенности узбекской литературы XVII-XIX веков //Вестник науки и образования. – 2020. – №. 2-2 (80).
11. Bahronovna R. G. Epic Interpretations of the Image of Trees in Uzbek Folk Tales //European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630). – 2021. – Т. 12. – С. 330-334.
12. Golibovna S. S. The Image of "DOPPI" in Uzbek Folk Songs Regional Species //European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630). – 2021. – Т. 12. – С. 229-235.
13. Uraeva D. S., Khakharova I. S., Khakhorova G. S. Meaning of emotional words in the formation of expressions in English and Uzbek languages //Scientific reports of Bukhara State University. – 2020. – Т. 3. – №. 2. – С. 54-62.
14. Urayeva D., Nazarova G. COMPARATIVE ANALYSIS OF MYTHOLOGICAL NAMES AND MYTHOLOGISMS IN THE ENGLISH AND UZBEK LITERATURE //Philology Matters. – 2021. – Т. 2021. – №. 1. – С. 3-21.

Гавҳар Яхшибоевна Шербекова

Бухоро никоҳ тўғи кўшиқларининг тўпланиши ва ўрганлишига доир баъзи мулоҳазалар (pp. 251-256)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20039.%20251-256.pdf>

Гавҳар Яхшибоевна Шербекова

Бухоро никоҳ тўғи кўшиқларининг ижро босқичлари ва кўп вазифалилиги (pp. 257-262)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20040.%20257-262.pdf>

Dilnoza Abduvaxobova

O'quvchilarga ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlarning ahamiyati (pp. 263-266)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20041.%20263-266.pdf>

Nurjallil Rasuljon o'g'li Aliev

Ta'lim xizmatlari marketingining o'ziga xos xususiyatlar (pp. 267-272)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20042.%20267-272.pdf>

Нозима Одил кизи Қурбонова

Талабаларга Янги Ўзбекистон "Тараққиёт стратегияси"ни тарғибот қилиш ҳамда кредит-модул тизимини таълимда жорий этиш (pp. 273-277)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20043.%20273-277.pdf>

Marifat Kazakova

Buxorolik qahramon ayollar ibрати (pp. 278-281)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20044.%20278-281.pdf>

Javohir Zafarzoda Azimqulov

Jaloliddin Manguberdi davrida Xorazmshohlar davlatining Saljuqiylar davlati bilan elchilik aloqalari (pp. 282-285)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20045.%20282-285.pdf>

Абдувахоб Марифович Тешабоев, Шохрух Гафратжон угли Рубидинов

Вакуумное ионно-плазменное покрытие деталей и анализ изменения поверхностных слоев (pp. 286-292)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20046.%20286-292.pdf>

Dadajon Ro'ziboyevich Xabibullayev

O'zbekiston Respublikasi budjeti daromatlarining amaldagi holati tahlili (pp. 293-299)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20047.%20293-299.pdf>

Komiljon Niyazov

Alisher Navoiy tashabbusi (pp. 300-303)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20048.%20300-303.pdf>

Laylo Doniyorova

Alisher Navoiy – so'z san'atida shoh (pp. 304-306)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20049.%20304-306.pdf>

Абдурашид Султанович Алтнев

Механизмы регулирования системы использования земельных ресурсов (pp. 307-312)

<http://www.scientificprogress.uz/storage/app/media/3-2.%20050.%20307-312.pdf>